

ההשפעה של אופנות הצגת טקסטים עיוניים על זכירה מילולית לעומת זכירה מהותית

יוני דניאל

סמינר שפה וזיכרון בהנחיית ד"ר חמוטל קריינר

תיאוריית עקבת הזיכרון המטושטשת, (fuzzy-trace theory, Reyna & Kiernan, 1994), מבחינה בין עקבות זיכרון מילולי (VERBATIM), המייצג את המידע באופן גולמי יחסית ועקבות זיכרון מהותי (GIST), המייצג את המידע באופן מופשט המבוסס על התוכן הסמנטי שלו. מחקרים קודמים הראו כי לאופנות הצגת המידע – חזותית או שמיעתית – יש השפעה על אופי הזכירה וטבען של עקבות הזיכרון. במחקר הנוכחי נבדקה השאלה:

האם לאופן הצגת המידע יש השפעה על הזכירה בלמידת מידע עיוני מהסוג שסטודנטים נדרשים ללמוד במהלך לימודיהם והאם לאופנות הצגת המידע יש השפעה שונה על ייצוגי זיכרון שונים.
נבדקה ההשערה שלהצגת מידע באופן ויזואלי יש יתרון בשמירת ייצוגים מילוליים לעומת ייצוגים מהותיים, אולם להצגת מידע באופן שמיעתי יתרון בשמירת ייצוגים מהותיים לעומת מילוליים.

שיטה. 48 סטודנטים קראו ולמדו שני טקסטים עיוניים, ונאמר להם שהם ייבחנו על הטקסטים כמו על חומר לימודים. ל-24 מהם הוצג אחד הטקסטים באופן חזותי לקריאה והשני באופן שמיעתי, ול-24 האחרים להיפך. לפני המבחן נערכה מטלת הסחה בכדי שהמבחן לא יהיה מיידי. המבחן כלל 20 שאלות רב-ברירה על כל טקסט, מתוכן עשר שאלות הבודקות זכירה מילולית, ועשר הבודקות זכירה מהותית של משמעות הנאמר בטקסט (ראה דוגמאות). מספר התשובות הנכונות שימש כמדד לזכירה.

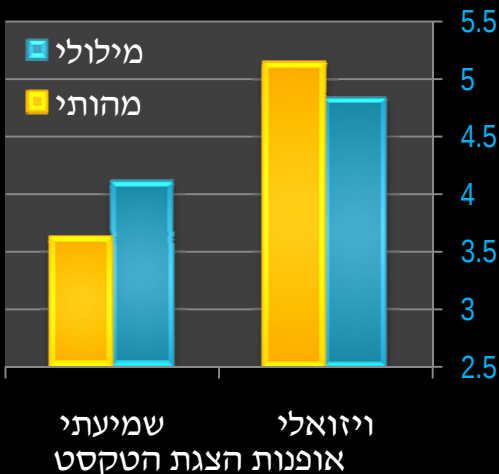
ציין איזו טענה נכונה? (שאלת זיכרון מהותי) א) במשפטים, נהוג לתפוס את הודאת הנאשם בפסיקה כראיה הכי פחות אותנטית. ב) "מלכת הראיות", הינו כינוי אנגלי לנאשם המודה בעברה הגם שלא ביצע אותה. ג) הודאת הנאשם תקפה בתנאי שנעשתה מרצונו החופשי, ושיש לגביה תימוכין. ד) במידה והמואשם מודה במעשה, אין צורך בחיפוש ראיה שתאושש את דבריו.	כיצד זכורה לך הגדרת המילה "גיאוגרפיה"? (שאלת זיכרון מילולי) א) מדע העוסק בתופעות המתרחשות על פני אזורים של כדור הארץ ובהבדלים שבין גורמי אדם וטבע. ב) מדע המתווך בהבדלים שבין אזורים שונים במרחב כדור הארץ ובשינויים המתרחשים אצל בני אדם, עולם הצומח ובתופעותיהן השונות. ג) מדע העוסק בשינויים הקיימים על פני אזורים שונים של כדור הארץ ובהבדלים הקשורים בתופעות שונות של גורמי אדם וטבע. ד) מדע המתווך ביחסים שבין גורמי אדם וטבע באזורים שונים ובהבדלים הקיימים בין אזורים שונים בכדור הארץ והשינויים של תופעות.
--	--

תוצאות

• בהתאם להשערה, נמצא, כי באופן כללי זכרו הנבדקים יותר מידע מהטקסט כאשר הוא הוצג באופן ויזואלי מאשר באופן שמיעתי (4.989 לעומת 3.864 בהתאמה; $F(1,47)=15.71, p<.05$).

• לא נמצא הבדל מובהק בשיעור הזכירה בשאלות מהותיות לעומת מילוליות (4.385 לעומת 4.468).

• בניגוד להשערות לא נמצאה אינטראקציה בין אופנות ההצגה לבין סוג עקבות הזיכרון שנבדקו: אומנם בהצגה שמיעתית יש יתרון מסוים לזכירה מילולית יחסית למהותית (4.104 לעומת 3.625 בהתאמה), ובהצגה ויזואלי להיפך (4.833 לעומת 5.146 בהתאמה), אולם מגמה זו אינה מובהקת.

ממוצע מספר התשובות הנכונות

דיון

- על בסיס ממצאים אלו, ניתן להסיק כי מבין שתי אופנויות הצגת המידע הדרך הרצויה ללמידת טקסטים אקדמיים היא קריאה של המידע ולא שמיעתו.
- אולם לא ניתן להסיק כי לאופנות זו יש יתרון בולט יותר בזכירה מילולית בהשוואה לזכירה מהותית או להיפך.
- ייתכן כי השימוש בשאלות סגורות אינו מבחין באופן מספק בין שני סוגי הזכירה, וכי בשאלות פתוחות ניתן לבדוק זאת באופן יותר מהימן. מחקר המשך שיבדוק זאת בשאלות פתוחות יוכל לשפוך אור נוסף על סוגיה זו.